

Arbetsmiljö

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet 45 motionsyrkanden om arbetsmiljöfrågor väckta under den allmänna motionstiden hösten 2011. Motionsyrkandena handlar bl.a. om förstärkning av arbetsmiljöarbetet, dödsolyckor i arbetslivet, företagshälsovård, skyddsombud och den psykosociala arbetsmiljön. Av yrkandena behandlas 13 i förenklad ordning.

Reservationer har lämnats av företrädarkarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Allmänt om arbetsmiljöarbete	7
Dödsolyckor i arbetslivet m.m.	10
Arbetsmiljölagen	12
Arbetsmiljöverket	15
Företagshälsovård	19
Skyddsombud	21
Arbetsmiljöbrott	23
Ensamarbete	24
Den psykosociala arbetsmiljön	26
Övriga motioner	27
Motionsförslag som beretts i förenklad ordning	30
Reservationer	31
1. Allmänt om arbetsmiljöarbete, punkt 1 (S, MP, V)	31
2. Dödsolyckor i arbetslivet, punkt 2 (S, MP, V)	33
3. Andra arbetsrelaterade dödsfall, punkt 3 (V)	34
4. Arbetsmiljölagen, punkt 4 (S, MP, V)	35
5. Arbetsmiljöverket, punkt 5 (V)	35
6. Företagshälsovård, punkt 6 (S, MP, V)	36
7. Skyddsombud, punkt 7 (S, MP, V)	37
8. Arbetsmiljöbrott, punkt 8 (S, MP, V)	38
9. Ensamarbete, punkt 9 (V)	39
10. Övriga motioner, punkt 11 (MP)	40
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	42

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmänt om arbetsmiljöarbete

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Sf309 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 6 och 7,

2011/12:A215 av Christer Engelhardt (S),

2011/12:A228 av Hillevi Larsson (S),

2011/12:A234 av Thomas Strand (S),

2011/12:A254 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) och

2011/12:A280 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. Dödsolyckor i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 1 och

2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 22.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. Andra arbetsrelaterade dödsfall

Riksdagen avslår motion

2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 3 (V)

4. Arbetsmiljölagen

Riksdagen avslår motion

2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 26.

Reservation 4 (S, MP, V)

5. Arbetsmiljöverket

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A241 av Roza Güclü Hedin och Kurt Kvarnström (båda S),

2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 3 och

2011/12:A363 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Oskar Öholm (båda M) yrkandena 1–3.

Reservation 5 (V)

6. Företagshälsovård

Riksdagen avslår motion

2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 28.

Reservation 6 (S, MP, V)

7. Skyddsombud

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A207 av Josefin Brink m.fl. (V),

2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 25 och
2011/12:A337 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) yrkande 3.
Reservation 7 (S, MP, V)

8. Arbetsmiljöbrott

Riksdagen avslår motionerna
2011/12:A329 av Isak From m.fl. (S) yrkande 3 och
2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 23.
Reservation 8 (S, MP, V)

9. Ensamarbete

Riksdagen avslår motion
2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 4 och 5.
Reservation 9 (V)

10. Den psykosociala arbetsmiljön

Riksdagen avslår motionerna
2011/12:A266 av Anna Steele (FP) och
2011/12:A354 av Finn Bengtsson och Marta Obminska (båda M).

11. Övriga motioner

Riksdagen avslår motionerna
2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP)
yrkande 6,
2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 2 och
2011/12:A314 av Désirée Pethrus (KD) yrkandena 1–3.
Reservation 10 (MP)

12. Motionsförslag som beretts i förenklad ordning

Riksdagen avslår motionerna
2011/12:A219 av Fredrik Olovsson (S),
2011/12:A229 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1–3,
2011/12:A230 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S),
2011/12:A233 av Christer Winbäck (FP),
2011/12:A238 av Kurt Kvarnström och Roza Güclü Hedin (båda S),
2011/12:A245 av Ingemar Nilsson och Susanne Eberstein (båda S),
2011/12:A246 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S),
2011/12:A280 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 3,
2011/12:A281 av Börje Vestlund (S) och
2011/12:A329 av Isak From m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 2 februari 2012

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Carlsson (C), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Kerstin Nilsson (S) och Penilla Gunther (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet 45 motionsyrkanden om arbetsmiljöfrågor från den allmänna motionstiden 2011. Tretton av dem bereds i förenklad ordning. Tidigare under riksmötet har arbetsmarknadsutskottet behandlat vissa arbetsmiljöfrågor i betänkande 2011/12:AU2 om budgeten för 2012 på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

I det följande refereras motionerna, som alla väckts under det innevarande riksmötet, utan angivande av årtal (2011/12).

Utskottets överväganden

Allmänt om arbetsmiljöarbete

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet motionsförslag om bl.a. det förebyggande och långsiktiga arbetsmiljöarbetet. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 1 (S, MP, V).

Bakgrund

I september 2010 överlämnade regeringen skrivelsen *En förnyad arbetsmiljöpolitik med en nationell handlingsplan 2010–2015* till riksdagen (skr. 2009/10:248). Riksdagen behandlade och lade skrivelsen till handlingarna i mars 2011 (bet. 2010/11:AU3, rskr. 2010/11:187).

Regeringen har i budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1) angett att handlingsplanen har som huvudsakligt syfte att peka på i vilken riktning utvecklingen inom arbetsmiljöområdet bör gå och vilka områden som bör prioriteras för kommande insatser. Det framgår vidare att en grundläggande utgångspunkt för den nationella handlingsplanen är att arbetsmiljön inte ska ses enbart som en källa till risker för individen. Planen ska också visa på de positiva möjligheter som ligger i en bra arbetsmiljö.

Den nationella handlingsplanen gäller under perioden 2010–2015, med en halvtidsavstämning 2013. En utvärdering ska redovisas till riksdagen under våren 2016. Resultaten i form av genomförda åtgärder ska dessutom årligen redovisas i budgetpropositionen.

Motioner

Socialdemokraterna anser i motion *Sf309* att det förebyggande arbetsmiljöarbetet måste utvecklas (*yrkande 7*). Arbetsmiljöarbetet måste stärkas på alla nivåer. Dessutom behöver både det systematiska arbetsmiljöarbetet och de förebyggande insatserna utvecklas och prioriteras. Partiet menar att arbetslivet ska vara utformat så att man orkar arbeta ett helt arbetsliv och kan kombinera det med familj och fritid. Arbetslivets krav måste möta den enskildes förutsättningar och förmåga, detta vinner både den enskilde och arbetsgivaren på. Människor som mår bra presterar också bättre. En förutsättning för att få fler tillbaka till arbete är en aktiv medverkan från arbetsplatserna. Ett positivt arbetsklimat innebär stora vinster i form av ökad närvaro, arbetstrivsel, ökad kvalitet och produktivitet. Det är i arbetslivet som man bäst vet vilka problemen är och hur de bäst kan lösas.

Strategier för att skapa arbetsplatser där människor kan prestera och må bra måste åter bli en diskussion som förs i bolagens styrelserum. Partiet betonar arbetsgivarens ansvar för åtgärder på arbetsplatsen (*yrkande 6*).

Christer Engelhardt (S) anser i motion A215 att man måste skapa förutsättningar för ett långsiktigt och ambitiöst arbetsmiljöarbete som är anpassat till ett föränderligt arbetsliv. *Hillevi Larsson (S)* anser i motion A228 att arbetsmiljöarbetet måste utvecklas och att man måste satsa mer på det förebyggande arbetet. Arbetarnas hälsa och säkerhet måste sättas i främsta rummet. *Thomas Strand (S)* betonar i motion A234 vikten av livsvänliga och hållbara jobb. I motionen understryks även behovet av att ta fram en nationell handlingsplan för den goda och hälsosamma arbetsplatsens organisering och ledarskap. *Lars Mejern Larsson m.fl. (S)* poängterar i motion A254 behovet av ett förbättrat arbetsmiljöarbete. *Gunilla Svantorp m.fl. (S)* anser i motion A280 *yrkande 1* att man bör tillvarata de positiva erfarenheter som finns från jobbcenter liknande det som finns i bl.a. Storfors kommun i Värmland. Vid jobbcentret samarbetar fyra parter, kommunen, hälso- och sjukvården, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för att bygga upp arbetslösas och sjukskrivnas anställbarhet. I motionen betonas även insatserna för individen att utveckla de förmågor som finns till arbete (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnade den nationella handlingsplanen för en förnyad arbetsmiljöpolitik och den möjlighet att få till stånd ett långsiktigt och målmedvetet arbetsmiljöarbete som den innebär. I handlingsplanen finns både konkreta förslag och mål och en tydlig viljeinriktning för framtiden.

Utskottet kan konstatera att arbetsmiljöarbetet i Sverige har varit framgångsrikt och bidragit till att riskerna i arbetslivet minskat. Utskottet anser att ett fungerande arbetsmiljöarbete på alla arbetsplatser är en viktig förutsättning för att uppnå ett hållbart arbetsliv där ingen i förväg slits ut fysiskt eller psykiskt.

Arbetsmiljöverkets arbetsskaderapport för 2010 (rapport 2011:1) visar på en stark positiv trend långsiktigt även om det finns orosmoln. Anmälningarna om arbetssjukdomar har mer än halverats. Även arbetsolyckor som lett till sjukfrånvaro minskar, dock inte lika mycket. 2010 stannade minskningen upp när det gäller det totala antalet anmälda arbetsolyckor och det kan till hälften förklaras av ovanligt många fallolyckor i samband med den hårda vintern. Den andra hälften av ökningen är jämnt fördelad mellan branscherna och har sin troliga förklaring i en höjd arbetsproduktivitet och ett ökat antal arbetade timmar, främst inom transportsektorn och industrin.

När det gäller anmälningsfrekvensen kan utskottet i sammanhanget nämna att Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan i december 2011 lanserade en ny gemensam webbplats där en arbetsgivare på ett enkelt sätt kan

anmäla arbetsskador och tillbud. Ett av syftena är att försöka få ned det betydande mörkertal som finns när det gäller både arbetsskador och tillbud. En arbetsgivare kan nu fylla i hela anmälan via nätet och skicka den samtidigt till båda myndigheterna. Anmälningarna ligger till grund för den nationella arbetsskadestatistiken, och de inrapporterade arbetsskadorna och tillbudena är ett viktigt underlag när Arbetsmiljöverket planerar sin tillsynsverksamhet.

Av Arbetsmiljöverkets tillsynskampanj 2011 framgår att omkring hälften av de 1 300 inspekterade arbetsplatserna hade ett fungerande arbetsmiljöarbete. 53 procent av de besökta arbetsplatserna fick krav att rätta till sina brister. Inspektionerna riktade sig mot små och medelstora arbetsplatser som inte tidigare besökts och avsåg nästan alla branscher. Två tredjedelar av besöken gjordes på arbetsplatser med 10–20 anställda.

Utskottet anser att det krävs insatser för att öka engagemanget och främja en ökad medvetenhet och kunskap om arbetsmiljöfrågor. En bra utgångspunkt i detta arbete är den nationella handlingsplan för arbetsmiljöområdet 2010–2015 som regeringen har tagit fram. Utskottet anser också att det finns anledning till ett nytänkande inom arbetsmiljöområdet, även om det inte ska handla om att göra några tvära kast.

I sammanhanget kan utskottet nämna att Arbetsmiljöverket nu testar en helt ny metod för tillsyn av arbetsmiljöarbetet på alla arbetsplatser inom en och samma bransch. 1 500 inspektionsbesök inom den grafiska branschen ska genomföras under ett drygt år enligt den s.k. screeningmodellen. Det övergripande syftet är att fortsätta att utveckla arbetsmetoden för Arbetsmiljöverkets tillsyn. Metoden ska vara rättssäker, enhetlig och konkurrensneutral och stödja de besökta arbetsgivarna att själva arbeta aktivt med arbetsmiljön. En utvärdering av projektets resultat kommer att genomföras under hösten 2012.

Arbetsmiljöpolitiska kunskapsrådet konstaterade i sin sista publikation *Ett nationellt kunskapscentrum för arbetsmiljö – behov och förutsättningar* (SOU 2011:60) att kunskapsflödet från forskning till praktik inte fungerar tillfredsställande. Kunskapsrådet menar att det innebär att insikten om den goda arbetsmiljön som en framgångsfaktor för hälsa och välbefinnande inte når bredare kretsar i arbetslivet. Dessutom ägnar få aktörer i Sverige sig åt att bevaka hur arbetsmiljön utvecklas i ett längre perspektiv, vilket leder till att viktig kunskap faller i glömska och att viktiga förändringar inte uppmärksammas i tid. Rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottet vill även uppmärksamma att regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Arbetsmiljöverket får totalt disponera 20,5 miljoner kronor för genomförandet av uppdraget. Uppdraget syftar till att ge en ökad kunskap om kvinnors arbetsmiljö och bättre metoder för att i tillsynsarbetet uppmärksamma risker för belastningsskador. Satsningen ska omfatta kunskapsinhämtning, information, utbildning av inspektörer och genomförande av en

nationell tillsynsaktivitet och är en del av regeringens särskilda jämställdhetsinsats. Uppdraget, som ska pågå fram till 2014, ska fokusera på att förebygga förslitningsskador på grund av felaktig arbetsbelastning.

Utskottet kan konstatera att regeringen lägger stor vikt vid arbetsmiljöarbetet och också tar itu med nya problemområden. Nya typer av arbeten innebär nya arbetsmiljöutmaningar, t.ex. har bemanningsbranschen i dag fler anmälda arbetsolyckor i förhållande till sin storlek än den övriga arbetsmarknaden. Andelen unga är större än i andra branscher, och det är också en stor andel unga som drabbas av arbetsolyckor. Utmärkande för branschen är att både företag som hyr in arbetskraft och företag som hyr ut har ett arbetsmiljöansvar för arbetstagaren. Det innebär risk för att arbetsmiljöfrågorna hamnar mellan stolarna. Utskottet välkomnar därför att Arbetsmiljöverket tagit initiativ till en riksomfattande tillsynsinsats riktad mot bemanningsbranschen som ska pågå under två års tid. Syftet är att skapa en god och trygg arbetsmiljö som leder till minskade skador för de anställda inom branschen.

Utskottet anser att arbetsmiljön inte bara ska ses som en källa till risker. Det handlar inte enbart om att förhindra en dålig arbetsmiljö, utan också om att se arbetsmiljön som utvecklande för individer, och som både konkurrensmedel och framgångsfaktor för verksamheter. En sådan positiv inriktning anser utskottet behöver uppmärksammas mer.

Utskottet kan konstatera att arbetet med att konkretisera och genomföra den framtida arbetsmiljöpolitiken så som den formulerats i handlingsplanen har påbörjats. Utskottet ser positivt på detta. Mot denna bakgrund finner utskottet det inte behövt att föreslå några initiativ på detta område. Motionerna Sf309 (S) yrkandena 6 och 7, A215 (S), A228 (S), A234 (S), A254 (S) och A280 (S) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Dödsolyckor i arbetslivet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår i detta avsnitt att motionerna om bl.a. en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet avslås.

Jämför reservationerna 2 (S, MP, V) och 3 (V).

Motionerna

Socialdemokraterna anser i motion A335 yrkande 22 att staten, i samverkan med arbetsmarknadens parter och Arbetsmiljöverket, bör ta fram en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet. Efter en flerårig minskning ökade antalet arbetsplatsolyckor och arbetssjukdomar 2010. Partiet hänvisar till Arbetsmiljöverkets preliminära statistik enligt vilken det finns en koppling till den hårda vintern 2009–2010. Dessutom sker en ökning av olycksrisker i samband med tidsbegränsade anställningar. Rörlighet med korta

anställningar och oklara arbetsgivarförhållanden är en riskfaktor. Flera dödsolyckor skedde i stora byggprojekt där stora huvudentreprenörer lade ut jobb på underleverantörer i flera led och där det var oklart vem som var ansvarig för säkerheten på arbetsplatsen. Värst drabbad är byggbranschen, följd av tillverknings- och transportbranscherna.

Vänsterpartiet vill skapa ett mänskligt arbetsliv. Partiet menar att man inte ska behöva vara rädd för att dö eller skadas fysiskt eller psykiskt på grund av arbetet. År 2010 avled 54 personer i arbetsplatsolyckor i Sverige; det är mer än en människa i veckan. Det anser partiet inte vara acceptabelt. Ribban måste höjas. Det måste vara lika viktigt att rädda medborgarnas liv när de befinner sig på jobbet som när de befinner sig i trafiken. Därför anser Vänsterpartiet i motion A276 *yrkande 1* att det är dags att införa en nollvision även mot dödsolyckor i arbetslivet. Vänsterpartiet betonar i *yrkande 2* att det måste satsas mer på forskning, utbildning och tillsyn i syfte att minimera arbetsrelaterade dödsfall. Utöver de som avlider i arbetsolyckor finns ett stort antal dödsfall som är arbetsrelaterade. Det gäller t.ex. de personer som under sitt arbetsliv kommit i kontakt med asbest. Även dödsfall i andra lung- och luftvägssjukdomar, cancer och hjärt- och kärlsjukdomar kan vara arbetsrelaterade. Åtminstone 800 arbetsrelaterade dödsfall sker till följd av sådana sjukdomar varje år. Partiet konstaterar att förebyggande arbetsmiljöarbete räddar liv.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att de flesta indikatorer på arbetsmiljöområdet har en fortsatt positiv utveckling. Utskottet anser dock att det finns anledning att ur ett riskförebyggande perspektiv noga följa och analysera utvecklingen när det gäller antalet dödsolyckor och arbetsolyckor i arbetslivet. Utskottet kan konstatera att dödsolyckorna i arbetslivet historiskt sett har minskat, och 2009 uppmättes den lägsta nivån dödsfall på grund av arbetsolyckor i modern tid.

Under 2011 förolyckades 57 personer, vilket visserligen är fler än 2009 men ändå färre än 2008 och tidigare. Utöver de 57 personer som omkom 2011 avled dessutom 3 personer som var anställda i utländska företag och registrerade i andra länder men som var verksamma i Sverige. Män drabbas i mycket större utsträckning än kvinnor, år 2010 var det endast en av de 54 personer som då förolyckades som var kvinna. Branscher som är särskilt drabbade är bygg- och tillverkningsindustrin, transportområdet och jord- och skogsbruk.

Utskottet understryker att syftet med arbetsmiljöpolitiken måste vara att åstadkomma säkrare jobb med minsta möjliga risk för att drabbas av arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar.

Utskottet vill i detta sammanhang betona betydelsen av information och kunskap i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Det visade sig vid en djupstudie av sex olyckor under 2009–2010 genomförd av Arbetsmiljöverket

att orsaken till allvarliga olyckor och tillbud inom jord- och skogsbruk bl.a. var dåliga kunskaper om riskerna och hur de ska hanteras och felaktiga arbetsmetoder och maskininstruktioner.

Utskottet välkomnar därför att Arbetsmiljöverket hösten 2011 inledde en omfattande tillsynsinsats för att stärka arbetsgivarnas förmåga att förebygga allvarliga olyckor i arbetslivet. Inspektionerna riktades mot arbetsplatser där allvarliga olyckor och tillbud hade inträffat. Under hösten fick drygt 500 arbetsplatser i västra och södra Sverige besök av verket. Tillsynen gick ut på att tillsammans med arbetsgivaren och skyddsorganisationen analysera företagets arbetsmiljöarbete mot bakgrund av en inträffad olycka och komma fram till vad som hade brustit i det förebyggande arbetet.

Under hösten tog Arbetsmiljöverket även initiativ till en bred kampanj som var inriktad på utländska byggnadsarbetare i Sverige. Avsikten var att höja kunskapen om arbetsmiljöregler på svenska byggarbetsplatser och därmed höja säkerheten. Som ett första steg vände sig verket till byggnadsarbetare med polska, estniska, lettiska, litauiska och ryska som modersmål.

Utskottet anser att det är viktigt att man också uppmärksammar de mer långsiktiga arbetsrelaterade riskerna, t.ex. kemiska och mikrobiologiska faktorer påverkan. Utskottet kan konstatera att låg exponering för ett stort antal olika skadliga ämnen låg bakom drygt var tionde anmäld arbetssjukdom under 2010. I detta sammanhang kan nämnas att två nya föreskrifter med regler för kemiska risker och hygieniska gränsvärden kommer att börja gälla fr.o.m. halvårsskiftet 2012.

Med hänvisning till det ovan anförda anser utskottet inte något initiativ nödvändigt, och motionerna A276 (V) yrkandena 1 och 2 och A335 (S) yrkande 22 bör därför avslås.

Arbetsmiljölagen

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet ett motionsförslag om en ny regel i arbetsmiljölagen om arbetsgivarens samverkan med skyddsombud vid upphandling som rör arbetsmiljöfrågor. Utskottet föreslår att motionsyrkandet avslås.

Jämför reservation 4 (S, MP, V).

Bakgrund

Grunden i arbetsmiljölagstiftningen finns i *arbetsmiljölagen (1977:1160)*, i det följande förkortad AML. AML är en utpräglad ramlag som trädde i kraft den 1 juli 1978. Den kompletteras av *arbetsmiljöförordningen (1977:1166)*. Därutöver meddelar Arbetsmiljöverket mer detaljerade bestämmelser i form av föreskrifter och allmänna råd som publiceras i verkets författningssamling AFS. Arbetsmiljöfrågor kan också regleras i kollektiv-

avtal mellan arbetsmarknadens parter på central eller lokal nivå. På området förekommer också olika EU-direktiv. En del av dessa direktiv har lett till ändringar i AML. Till stor del har dock genomförandet skett genom föreskrifter från tidigare Arbetarskyddsstyrelsen och fr.o.m. 2001 från Arbetsmiljöverket.

Sedan 1996 har Arbetarskyddsstyrelsen och senare Arbetsmiljöverket arbetat målmedvetet med att minska antalet föreskrifter, vilket har resulterat i att antalet paragrafer minskat till en tredjedel. Verket har i dag ett hundratal gällande författningar. I arbetet med föreskrifterna ska särskild hänsyn tas till situationen för små och medelstora företag. Under 2012 pågår arbete med bl.a. föreskrifterna om minderåriga i arbetslivet och belastningsergonomi.

Motionen

Socialdemokraterna konstaterar i motion A335 att ett skyddsombud företräder arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor och bl.a. verkar för en god arbetsmiljö och för att arbetsgivaren uppfyller kraven i AML. Partiet anser att det ska införas en ny regel i AML om att all upphandling som rör arbetsmiljöfrågor, t.ex. rehabiliteringstjänster, företagshälsovård eller arbetshjälpmedel, ska ske i samverkan med skyddsombud eller skyddskommitté (*yrkande 26*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att den arbetsrättsliga regleringen, i synnerhet *lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet*, i det följande förkortad MBL, och AML, får till följd att arbetsmiljöfrågor kan bli föremål för förhandlingar på arbetsplatsen i olika former.

Arbetstagersidan har genom reglerna i huvudsakligen 6 kap. AML tillförsäkrats inflytande på planeringsstadiet inför arbetsgivarens beslut i företags- och arbetsledningsfrågor som rör arbetsmiljön. I 6 kap. 9 § AML regleras vilka frågor som ska behandlas i skyddskommittén, bl.a. anges företagshälsovård (punkt 1) och arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet på arbetsstället (punkt 6).

Frågan är hur dessa regler förhåller sig till det allmänna inflytande inför arbetsgivarens beslut i företags- och arbetsledningsfrågor som arbetstagersidan tillförsäkrats genom MBL, främst reglerna i 11–14 §§ och 19 §. Reglerna i 11 och 12 §§ MBL kan – till skillnad från 6 kap. AML – frångås genom kollektivavtal. Parterna kan alltså enas om att betrakta t.ex. vad som förekommer inom arbetsmiljöverksamheten som en förhandling enligt MBL. Arbetstagersidan kan också frivilligt avstå från förhandling enligt 11 och 12 §§ MBL.

I förarbetena till AML (prop. 1976/77:149 s. 331) uttalade departementschefen att den erfarenhet och det kunnande som har samlats hos skyddskommittéerna bör tas till vara genom att arbetsmiljöfrågor i första hand

behandlas inom skyddskommittén där en sådan finns. Endast i de fall då man inte kan uppnå enighet i kommittén bör frågorna kunna bli föremål för förhandling i annan ordning. Departementschefen underströk intresset av att undvika en byråkratisk och orationell hantering av dessa frågor. Han utgick också från att det i skyddskommittéerna skulle ingå ledamöter som även hade befogenheter inom den lokala förhandlingsorganisationen. Det kan i sammanhanget noteras att 8 § arbetsmiljöförordningen anger att det bör ingå en ledamot som tillhör styrelsen för den lokala arbetstagarorganisationen i skyddskommittén.

Frågorna har även prövats i Arbetsdomstolen (AD 1980 nr 63). Att en fråga som konstateras falla inom tillämpningsområdet för 11 § MBL också har – eller kanske väsentligen har – sådan betydelse från arbetsmiljösynpunkt att frågan ska behandlas inom ramen för skyddsverksamheten utesluter enligt domen inte att arbetsgivaren också har att ta initiativ till förhandling enligt MBL.

Frågan om samordning mellan MBL och AML berördes av *Nya arbetsrättskommittén* (SOU 1982:60) som drog slutsatsen att man inte skulle försöka sig på en lösning lagstiftningsvägen. Frågan har även berörts i *Bättre arbetsmiljöregler I* (SOU 2006:44). Utredningens uppdrag var dock inte att åstadkomma någon samordning mellan reglerna. I enlighet med utredningens förslag har det däremot senare genomförts en lagändring som innebär att parterna getts möjlighet att samordna tillämpningen. Från den 1 augusti 2011 är det möjligt att genom ett kollektivavtal bestämma att ett organ som behandlar också andra frågor än de som anges i 6 kap. 9 § AML ska utses till skyddskommitté. Organet ska också kunna ha en annan benämning än skyddskommitté (prop. 2010/11:89, bet. 2010/11:AU8, rskr. 2010/11:254).

Utskottet kan konstatera att innebörden av lagreglerna alltså är att de båda regelsystemen i princip måste tillämpas parallellt, om de berörda parterna inte kommer överens om något annat. Att en fråga har behandlats i skyddskommittén kan givetvis påverka förloppet av MBL-förhandlingen. I föreskriften om det systematiska arbetsmiljöarbetet (AFS 2001:1) framhålls i frågan om samverkan bl.a. att det är väsentligt att arbetsgivaren, arbetstagarerna, skyddsombuden och elevskyddsombuden tillsammans avgör hur man ska samverka i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

I motionen ställs krav på att det ska införas en ny regel i AML om att all upphandling som rör arbetsmiljöfrågor, t.ex. rehabiliteringstjänster, företagshälsovård eller arbetshjälpmedel, ska ske i samverkan med ett skyddsombud eller en skyddskommitté. Utskottet vill med anledning av motionen hänvisa till de inflytanderegler för arbetstagersidan som redovisats ovan. I AML anges särskilt frågor om företagshälsovård och arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet på arbetsstället. Inte minst med hänsyn till de skilda förhållanden som råder inom olika sektorer, branscher och företag anser utskottet att detta är en fråga där anpassning av reglerna i AML kan ske genom kollektivavtal. I fråga om företagshälsovård är detta också

den åsikt som regeringen gav uttryck för när arbetsgivarens ansvar på området förtydligades genom en ändring i AML (prop. 1998/99:120). Utskottet kan i sammanhanget konstatera att sådana avtal finns på delar av arbetsmarknaden.

Utöver den arbetsrättsliga lagstiftningen finns för den offentliga sektorns del upphandlingslagstiftningen att ta hänsyn till (lagen [2007:1091] om offentlig upphandling, lagen [2007:1092] om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster). I dessa lagar regleras bl.a. frågor om förfarandet vid en upphandling. I detta sammanhang kan nämnas att den s.k. upphandlingsutredningen (dir. 2010:86) gör en utvärdering av upphandlingsregelverket och en översyn av upphandlingsstatistiken. Utredningen ska bl.a. kartlägga och analysera erfarenheterna av att använda offentlig upphandling som medel för att verka för samhällspolitiska mål som avser miljöhänsyn, sociala och etiska hänsyn samt ökad medverkan av små och medelstora företag i offentliga upphandlingar. Uppdraget ska genomföras på ett utåtriktat sätt i kontakt med bl.a. statliga myndigheter, arbetsmarknadens parter, företag och intresseorganisationer. Uppdraget ska redovisas senast den 28 juni 2012.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå något tillkännagivande om en ändring i AML om utvidgad samverkan vid upphandling. Motion A335 (S) yrkande 26 avstyrks.

Arbetsmiljöverket

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt föreslår utskottet att motionsförslag om arbetsskadestatistik och ett förändrat uppdrag till Arbetsmiljöverket avslås.

Jämför reservation 5 (V).

Bakgrund

Arbetsmiljöverket bildades 2001 genom att Yrkesinspektionen och Arbetarskyddsstyrelsen gick samman och bildade en enda myndighet. Verket har regeringens uppdrag att bl.a. se till att arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen följs. Utgångspunkten i AML är att arbetsgivaren har huvudansvaret för arbetsmiljön. Verkets arbetsmiljöinspektörer kontrollerar att AML och föreskrifterna följs när de inspekterar arbetsställen.

Arbetsmiljöverket ansvarar för statistik om arbetsmiljö och arbetsskador i Sverige och är också s.k. förbindelsekontor (kontaktmyndighet) i Sverige när det gäller utstationering. Det innebär att verket ska tillhandahålla information om de arbets- och anställningsvillkor som kan bli tillämpliga vid en utstationering i Sverige.

Arbetsmiljöverkets EU-arbete omfattar främst deltagande i kommittéer och grupper som arbetar med utformning av EU-direktiv, frågor som rör tolkning och tillämpning av direktiv samt erfarenhetsutbyte och information om arbetsmiljörelaterade frågor. Arbetsmiljöverket ansvarar bl.a. för Sveriges rapporter om den praktiska tillämpningen av EU-direktiv inom arbetsmiljöområdet.

Europeiska arbetsmiljöbyrån, EU-Osha, är ett EU-organ som är placerat i Bilbao i Spanien och har till uppgift att sprida information om arbetsmiljöfrågor inom framför allt EU-länderna. Arbetsmiljöverket är arbetsmiljöbyråns kontaktpunkt i Sverige och samordnar företrädare för regeringen, arbetsgivare och arbetstagar i ett partssammansatt nätverk.

Motionerna

Vänsterpartiet anser i motion A276 *yrkande 3* att alla tillbud och olyckor som sker på svensk arbetsmarknad ska rapporteras till Arbetsmiljöverket som ska ha skyldighet att registrera dessa. En väl fungerande rapportering och registrering av tillbud och olyckor är av stor vikt för att det förebyggande arbetsmiljöarbetet ska vara effektivt. Det statistiska underlaget är också viktigt för arbetsmiljöforskningen. Ett aktuellt och växande problem är de stora mörkertal som partiet antar finns när det gäller arbetsskador som drabbar utländsk arbetskraft som tillfälligtvis arbetar i Sverige.

Roza Güclü Hedin och *Kurt Kvarnström (båda S)* anser i motion A241 att Arbetsmiljöverket ska låta göra en arbetsmiljöutlysning i skolorna.

Ulrika Karlsson i Uppsala och *Oskar Öholm (båda M)* framför i motion A363 att majoriteten av de svenska företagen arbetar aktivt för arbetsmiljön i syfte att främja de anställdas hälsa. En viktig framgångsfaktor för en bra arbetsmiljö är att Arbetsmiljöverket för en dialog med företagen och hjälper dem. Det finns dock flera exempel där Arbetsmiljöverket snarare stjälper än hjälper företag. Motionärerna vill därför att en översyn ska göras av Arbetsmiljöverkets implementering av EU-direktiv (*yrkande 1*). Vidare anser motionärerna att riktlinjerna och uppdraget för Arbetsmiljöverket bör ses över (*yrkande 2*) och att en justering ska ske så att verket får ett mer konsultativt och framåtsyftande förhållningssätt (*yrkande 3*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill peka på Arbetsmiljöverkets roll och dess viktiga uppgift att med tillsyn övervaka att samhällets krav på en god arbetsmiljö uppfylls. Verkets kärnuppgift är att se till att AML och annan arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftning följs.

Utskottet anser att den nationella handlingsplanen för arbetsmiljöarbetet visar en ändrad inställning till företagen i arbetsmiljöarbetet. Det sägs bl.a. att ambitionen är att Arbetsmiljöverket ska sprida kunskap om arbetsmil-

jöns positiva betydelse för företagens verksamhet. Arbetsmiljöns möjligheter att bidra till hälsa och välbefinnande betonas i högre grad liksom arbetsmiljön som en viktig konkurrens- och lönsamhetsfaktor.

Arbetsmiljöverket har de senaste åren arbetat med en stor informationsinsats för att nå ut till fler med information som innehållsmässigt ska hålla en hög kvalitet. Verket har i regleringsbrevet för 2012 fått i uppdrag att i samband med årsredovisningen lämna en särskild redogörelse till regeringen för informationssatsningen med inriktning på i vilken utsträckning man nått ut till de mindre företagen.

Utskottet vill understryka att regeringen arbetar målmedvetet med frågan om att förenkla för företagen. Det handlar bl.a. om hur reglerna är utformade (tekniskt, språkligt m.m.), att de kan förstås och tillämpas, att det så långt möjligt finns en fungerande systematik och överblickbarhet m.m. Under perioden 2007–2009 genomfördes det omfattande förbättringar av regelstrukturen inom arbetsmiljöområdet i samarbete med arbetsmarknadens parter, och 26 föreskrifter, allmänna råd, meddelanden och anvisningar upphävdes. De administrativa kostnaderna för företagen minskade. Bara på Arbetsmarknadsdepartementets område minskade kostnaderna för regler som belastar företag med 255 miljoner kronor eller 3,9 procent under perioden 2006–2010. Ungefär hälften av minskningen är resultat av arbete inom Arbetsmiljöverket.

Den svenska arbetsmarknaden består till stor del av små eller mycket små företag. Av Sveriges 1 120 702 företag 2011 var 841 559 enmansföretag, och 237 922 hade färre än 10 anställda (SCB, Företagsregister november 2011). Mindre företag hade ofta sämre kunskapsmässiga och andra resurser att hantera arbetsmiljöproblem. Den undersökning som genomfördes av Arbetsmiljöverket 2008 med anledning av ett ökande antal dödsolyckor visade bl.a. att det var hos de minsta företagen som de största arbetsmiljöriskerna fanns. Det är också bara en mindre andel av de riktigt små företagen som är anslutna till företagshälsovård och därigenom kan få kunskapsmässigt och praktiskt stöd. Utskottet anser att det är av stor betydelse att Arbetsmiljöverket kontinuerligt vidareutvecklar metoder för att identifiera var fördjupade tillsynsinsatser behövs, inte minst i förhållande till de små och medelstora företagen och deras särskilda situation.

När det gäller arbetet med att genomföra EU-direktiv i svensk rätt vill utskottet peka på att Arbetsmiljöverket i sin årsredovisning för 2010 uppger att man ger högsta prioritet åt detta. Utskottet vill understryka att Arbetsmiljöverket kontinuerligt bör sträva efter att bestämmelser på alla nivåer ska vara lätta att förstå och enkla att följa och leda till att arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar minskar. Utskottet anser det också nödvändigt för verket att ta hänsyn till omvärldsfaktorer och önskemål från berörda, i synnerhet arbetsmarknadens parter. I detta sammanhang vill utskottet också betona vikten av att förslag till föreskrifter går ut på remiss till dem som påverkas av förslaget och att samråd regelmässigt hålls med

arbetsmarknadens parter. Utskottet utgår också från att Arbetsmiljöverket löpande överväger om det finns alternativ till föreskrifter, t.ex. handböcker eller informationsmaterial.

Utskottets sammantagna bild av Arbetsmiljöverket är att det använder sina tilldelade resurser i linje med sitt uppdrag på ett effektivt och väl avvägt sätt.

När det gäller frågan om arbetsmiljön i skolan som tas upp i motion A241 (S) är det huvudmannen för verksamheten som har det största ansvaret för skolans arbetsmiljö. Rektorn har oftast fått ta över ansvaret att se till att arbetsmiljön på skolan är bra från huvudmannen. Rektorn ska bedöma vilka risker för ohälsa och olycksfall som finns och förebygga dem. Skyddsombuden och elevskyddsombuden har också en viktig roll i skolans arbetsmiljöarbete. Utskottet har från Arbetsmiljöverket fått upplysningar om att hot och våld i skolan är ett alltmer växande problem. Bland elever på högstadiet har 15 procent av pojkarna och 9 procent av flickorna minst en gång skadats genom slag, sparkar eller annat. För lärarnas del är motsvarande siffror 5 procent bland kvinnorna och 7 procent bland männen. Därutöver har var fjärde elev drabbats av den mildare formen av fysiskt våld som aggressiva knuffar. Forskare vid Stockholms universitet har på uppdrag av Arbetsmiljöverket sammanställt internationell forskning. De har också kartlagt förekomsten av hot och våld i skolan och hur det yttrar sig och upplevs av utsatta elever och lärare. Rapporten, som består av en kunskapsöversikt och en enkätstudie ingår i Arbetsmiljöverkets satsning på att samla in och sprida aktuell kunskap i frågor av betydelse för arbetsmiljön.

Det är därför positivt att Arbetsmiljöverket i sitt budgetunderlag till regeringen (AKE 2010/101015) har gjort bedömningen att bl.a. tillsynsområdet hot och våld behöver prioriteras under den kommande tvåårsperioden. Det är angeläget att frågan om hot och våld i skolan uppmärksammas.

När det gäller frågan om vilken statistik som Arbetsmiljöverket för över skador och olycksfall som inträffar i Sverige är det formellt sett EU:s regelverk som styr hur statistiken förs i medlemsländerna. För att undvika dubbelregistrering ska en och samma olycka bara tas med i statistiken en gång. Därför registreras inte alla olyckor som faktiskt inträffar i Sverige i den svenska statistiken. Till exempel ingår inte olyckor som drabbar tillfälligt utstationerade arbetstagare som utför arbete i Sverige. Arbetsmiljöverkets generaldirektör Mikael Sjöberg har vid en utskottsutfrågning 2008 gett uttryck för att myndigheten i sin information missar en viktig aspekt på det hela. Han uttalade att myndigheten måste finna ett sätt både att leva upp till statistikreglerna inom EU och kommunicera med medborgarna och uppdragsgivarna, dvs. regeringen och riksdagen. Enligt underhandsinformation från Arbetsmiljöverket är denna fråga fortfarande aktuell. Utskottet har dock noterat när det gäller statistik över dödsolyckor i arbetslivet att

Arbetsmiljöverket numera särredovisar antalet drabbade som är anställda i utländska företag och som är verksamma i Sverige men registrerade i andra länder.

Med hänvisning till det som anförts ovan anser utskottet att motionerna A241 (S), A276 (V) yrkande 3 och A363 (M) yrkandena 1–3 bör avslås.

Företagshälsovård

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet ett motionsförslag om företagshälsovård. Utskottet föreslår att motionsyrkandet avslås.

Jämför reservation 6 (S, MP, V).

Bakgrund

Enligt 3 kap. 2 c § AML ska arbetsgivaren svara för att den företagshälsovård som arbetsförhållandena kräver finns att tillgå. Med företagshälsovård menas en oberoende expertresurs inom områdena arbetsmiljö och rehabilitering. Företagshälsovården ska särskilt arbeta för att förebygga och undanröja hälsorisker på arbetsplatser och ha kompetens att identifiera och beskriva sambanden mellan arbetsmiljö, organisation, produktivitet och hälsa. Verksamheten regleras även genom föreskrifter och allmänna råd som utfärdats av Arbetsmiljöverket. Verket har i sin instruktion uppdraget att följa och främja företagshälsovården.

ILO:s konvention (nr 161) om företagshälsovård, som Sverige har ratificerat, ställer också krav på att anställda ska ha tillgång till företagshälsovård.

Motionen

Socialdemokraterna vill i motion A335 yrkande 28 att målsättningen ska vara att fler arbetstagare får tillgång till en företagshälsovård med kvalitet som är neutral och som arbetar för både arbetsgivare och arbetstagare. Företagshälsovården spelar en viktig roll för att förebygga och undanröja risker för ohälsa i arbetslivet. Dess inriktning och innehåll behöver anpassas till det arbetsmiljö- och ohälsoproblem som finns i dagens arbetsliv.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten är att företagshälsovården ska vara ett stöd till arbetsplatsen för arbetsmiljö och arbetslivsinriktad rehabilitering. Statsbidraget till företagshälsovården drogs in 1993 och verksamheten har därefter utvecklats uteslutande utifrån vad dess kunder har efterfrågat. 2010 tillkom det dock ett bidrag i enlighet med *förordningen (2009:1423) om bidrag till företagshälsovård med vissa insatser inom rehabiliteringsområdet*. I förord-

ningen finns bestämmelser om bidrag till anordnare av sådan företagshälsovård som, utöver förebyggande insatser, även kan tillhandahålla tjänster för att medicinskt förebygga, utreda och behandla arbetsrelaterade och icke-arbetsrelaterade sjukdomar och skador.

Förordningen har nyligen utvärderats av Linköpings universitet och Karolinska Institutet. Av utvärderingsrapporten framgår bl.a. att förordningen inte tycks ha påverkat avtalen mellan arbetsgivare och företagshälsovården och att önskemål har förts fram om att bidrag enligt förordningen ska kunna användas även för preventivt arbete. Utvärderingsrapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottet kan konstatera att en stor del av diskussionen om företagshälsovården de senaste åren har handlat om dess roll och uppgifter i samhällets sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocesser. Mindre uppmärksamhet har ägnats åt företagshälsovårdens roll i det hälsofrämjande och förebyggande arbetsmiljöarbetet. Utskottet anser att det är angeläget att företagshälsovårdens förebyggande uppdrag också lyfts fram. Behovet av en kompletterande expertresurs i arbetsmiljöfrågor gör sig särskilt gällande för små och medelstora företag.

I den forskningspolitiska propositionen *Ett lyft för forskning och innovation* (prop. 2008/09:50) föreslogs att Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, i det följande förkortat FAS, skulle överväga ett tvärvetenskapligt forskningsprogram på det multidisciplinära kunskapsområdet företagshälsovård. Resultatet blev ett tvärvetenskapligt forskningsprogram med en professur i företagshälsovård, två programstöd och två nätverk. Professuren finansieras i tre år och kan förlängas i ytterligare tre år. Programstöden är inriktade på interventions- och implementeringsforskning samt forskning om framtidens företagshälsovård.

I detta sammanhang kan också nämnas att regeringen i mars 2009 beslutade att inrätta en delegation för kunskapsområdet företagshälsovård, den s.k. FHV-delegationen. FHV-delegationen fick bl.a. i uppdrag att bilda ett forum för att stödja utvecklingen inom området företagshälsovård och organisera kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan högskolor, arbetsmarknadens parter, myndigheter och företagshälsovårdsbranschen för att utveckla en kvalitetsdiskussion som blir vägledande för kunskapsområdet företagshälsovård. Delegationen skulle också verka för ökad forskning inom området. FHV-delegationen överlämnade i september 2011 studiehandboken *Framgångsrik företagshälsovård – möjligheter och metoder* (SOU 2011:63) till regeringen. Boken speglar företagshälsovården ur olika aspekter och är indelad i olika delar. Den första delen *Företagshälsovårdens utveckling och nuläge* ger bl.a. en kort historik och en bild av läget i dag och beskriver nyttan och möjligheterna med en väl fungerande företagshälsovård. Där ges också en internationell utblick och en sammanställning av regelverket som berör företagshälsovården. Det finns även en del som handlar om hur arbetsmarknadens parter ser på företagshälsovårdens uppgift.

Det kan också nämnas att FHV-delegationen överlämnade sin slutrapport *Kunskapsområdet företagshälsovård – en rapport om utbildning, utveckling och forskning* (SOU 2011:79) till regeringen i december 2011. I rapporten sammanfattas erfarenheterna från FHV-delegationens arbete med att bygga upp en ny högskoleutbildning inom området arbetsmiljö, hälsa och företagshälsovård. Dessutom ges ett antal rekommendationer för fortsatta satsningar.

Slutsatsen av det anförda är att frågan om att utveckla företagshälsovårdens verksamhet redan är uppmärksammas och att den bereds i Regeringskansliet. Mot den bakgrunden anser inte utskottet det behövt att föreslå några ytterligare initiativ på detta område. Motion A335 (S) yrkande 28 avstyrks.

Skyddsombud

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlar utskottet motionsförslag om utökade befogenheter för de regionala skyddsombuden. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 7 (S, MP, V).

Bakgrund

Utgångspunkten i AML är att arbetsgivare och arbetstagare ska samverka i arbetsmiljöarbetet och på lämpligt sätt organisera arbetsmiljöverksamheten, vilket framgår av bl.a. 6 kap. AML.

På arbetsställen där minst fem arbetstagare regelbundet sysselsätts ska det bland arbetstagarna utses skyddsombud. Om förhållandena kräver det ska skyddsombud även utses på mindre arbetsställen. Ett skyddsombud utses av den lokala arbetstagarorganisation som är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren. Om det inte finns en sådan organisation utses ett skyddsombud av arbetstagarna (6 kap. 2 § AML). Om det finns flera skyddsombud på ett arbetsställe ska ett av dem utses att vara huvudskyddsombud (6 kap. 3 § AML).

Ett skyddsombud företräder arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor och ska verka för en tillfredsställande arbetsmiljö. I detta syfte ska skyddsombudet vaka över skyddet mot ohälsa och olycksfall och över att arbetsgivaren uppfyller kraven på systematiskt arbetsmiljöarbete.

Vid arbetsställen där minst 50 arbetstagare regelbundet sysselsätts ska det finnas en skyddskommitté. Det är ett samrådsorgan sammansatt av företrädare för arbetsgivaren och arbetstagarna (6 kap. 8 § AML). Skyddskommittén ska bl.a. delta i planeringen av arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen och följa arbetets genomförande. Genom en ändring i AML som gäller fr.o.m. den 1 augusti 2011 kan ett organ som också behandlar andra frågor

än arbetsmiljöfrågor utses till skyddskommitté genom en överenskommelse i ett kollektivavtal. Ett sådant organ får ha en annan benämning än skyddskommitté (6 kap. 9 a § AML).

För arbetsställen där en skyddskommitté inte har tillsatts får en lokal avdelning av ett förbund eller en jämförlig sammanslutning av arbetstagare utse skyddsombud utanför kretsen av arbetstagare på arbetsstället, s.k. regionalt skyddsombud. Rätten att utse regionalt skyddsombud gäller endast om avdelningen eller sammanslutningen har någon medlem på arbetsstället (6 kap. 2 § AML).

Motioner

Socialdemokraterna vill i motion A335 yrkande 25 ge de regionala skyddsombuden ett vidgat uppdrag som innebär en rätt att besöka och bygga upp ett strukturerat arbetsmiljöarbete på arbetsplatser där det finns kollektivavtal men saknas fackliga medlemmar. Partiet menar att de regionala skyddsombuden har en viktig uppgift. Det är de som bäst når fram till små arbetsplatser som saknar skyddsombud eller en skyddskommitté. Enligt de nuvarande bestämmelserna krävs det att en lokal arbetstagarorganisation har en medlem på ett visst arbetsställe för att ett regionalt skyddsombud ska kunna utses för just detta arbetsställe.

Vänsterpartiet anser i motion A207 att regionala skyddsombud ska få rätt att verka på företag med kollektivavtal även om det tillfälligtvis inte finns någon medlem i den kollektivavtalsbärande arbetstagarorganisationen vid företaget. Ett regionalt skyddsombud gör stor nytta för hälsa och säkerhet på arbetsplatserna. Enligt nuvarande bestämmelser krävs att en lokal arbetstagarorganisation har en medlem på ett visst arbetsställe för att ett regionalt skyddsombud ska kunna utses för arbetsstället. Inom vissa branscher medför medlemskravet betydande praktiska problem. Det gäller dels branscher med rörliga eller tillfälliga arbetsplatser, dels branscher med allmänt stor personalomsättning och där arbetet i hög grad utförs av bemanningsföretag.

Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) betonar i motion A337 yrkande 3 att en förstärkning av skyddsombudens roll i arbetslivet bör ske.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill tydligt understryka att skyddsombuden är en viktig del av det svenska arbetsmiljösystemet. De regionala skyddsombudens uppgift är att aktivera och vara ett stöd för arbetstagar sidan i det lokala arbetsmiljöarbetet, främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer.

Utskottet vill betona arbetsmarknadens parter betydelsefulla roll även i detta sammanhang. Den lokala arbetstagarorganisationen utser t.ex. skyddsombud på arbetsplatsen. Arbetsmiljölagstiftningen förutsätter en väl fungerande samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare. En fortsatt minskad andel som är fackligt organiserad skulle ha kunnat innebära att förutsätt-

ningarna för arbetsmiljöarbetet förändrades, liksom förutsättningarna att rekrytera kompetenta skyddsombud. Utskottet vill peka på att regeringen i handlingsplanen för en förnyad arbetsmiljöpolitik har angett att kompetensstöd vid generationsväxling för skyddsombud och regionala skyddsombud kan komma att behövas. Regeringen ser det dock främst som en fråga för arbetsmarknadens parter.

Utöver att de deltar i det praktiska arbetsmiljöarbetet har parterna dessutom i stor utsträckning de verktyg som behövs för att rätta till det som kan uppfattas som obalanser eller brister i regelsystemen, bl.a. genom möjligheterna att anpassa och komplettera lagstiftningen genom avtal. De har även betydelsefulla uppgifter när det gäller utbildning, opinionsbildning, informationsverksamhet, kunskapsbildning och kunskapsspridning.

Med hänvisning till det som anförts ovan anser inte utskottet att det finns anledning att föreslå något tillkännagivande. Motionerna A207 (V), A335 (S) yrkande 25 och A337 (S) yrkande 3 bör avslås.

Arbetsmiljöbrott

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet motionsförslag om effektivare påföljder vid överträdelser av arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Jämför reservation 8 (S, MP, V).

Motionerna

Socialdemokraterna anser i motion A335 yrkande 23 att regelverket för arbetsmiljöbrott måste ses över så att man kan finna effektivare påföljder vid överträdelser av arbetsmiljö- och arbetstidslagarna. Det konstateras att få arbetsmiljöbrott anmäls och att få fälls i domstol.

Isak From m.fl. (S) anser i motion A329 yrkande 3 att dåligt utredda allvarliga arbetsplatsolyckor försämrar möjligheterna att förebygga nya olyckor och andra arbetsskador. Det är därför viktigt att skyndsamt och med alla medel från alla inblandade myndigheter arbeta framåtsyftande vid utredningar av arbetsplatsolyckor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan instämma i delar av den kritik som framkommer i motionerna om att den straffrättsliga lagstiftningen på arbetsmiljö- och arbetstidsområdet inte är ett tillräckligt gott skydd. Ofta har det visat sig svårt att den vägen komma till rätta med överträdelser av regler på dessa områden.

Det var också därför som frågan om effektivare sanktioner nyligen utredes. Den s.k. Arbetsmiljösanktionsutredningen överlämnade den 1 juli 2011 sitt betänkande *En bättre arbetsmiljö genom effektivare sanktioner* (SOU 2011:57) till regeringen. Utredningen föreslår effektivare och skärpta påföljder vid överträdelser av reglerna i AML och arbetstidslagstiftningen. Utredningen föreslår att området där administrativa avgifter i form av sanktionsavgifter kan användas blir större. Dessutom föreslår utredningen att sanktionsavgifter ska kunna användas i betydligt större omfattning än i dag. Straffsanktionen föreslås bli slopad för flertalet av de i dag straffbelagda överträdelserna. En fördel med sanktionsavgifter är att det räcker att visa att en regel inte följts; man behöver inte visa att det beror på någons oaktsamhet. Reglerna om sanktionsavgifter ska också förändras något, bl.a. föreslås att högsta beloppet för en sanktionsavgift på arbetsmiljöområdet höjs från 100 000 kronor till 1 miljon kronor. Utredningen konstaterar att de förelägganden och förbud som Arbetsmiljöverket får meddela gentemot arbetsgivare och andra som har skyddsansvar är effektiva sanktioner. Dessa sanktioner kan och bör enligt utredningens bedömning användas i större utsträckning än i dag. Utredningens förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet och en proposition är aviserad att lämnas till riksdagen i september 2012.

Med hänvisning till det pågående beredningsarbetet i Regeringskansliet avstyrker utskottet motionerna A329 (S) yrkande 3 och A335 (S) yrkande 23.

Ensamarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt ett motionsförslag om en strategi för att fasa ut allt ensamarbete. Utskottet föreslår att motionsyrkandet avslås.

Jämför reservation 9 (V).

Bakgrund

Regler för ensamarbete finns i 3 kap. 2 § andra stycket AML och anger att arbetsgivaren ska beakta den särskilda risk för ohälsa och olycksfall som kan följa av att arbetstagaren utför ett arbete ensam. Arbetsmiljöverket har utfärdat föreskriften *Ensamarbete* (AFS 1982:3). Ensamarbete kan även regleras i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter.

Motionen

Vänsterpartiet anser i motion A276 yrkande 4 att det bör inledas ett forsknings- och utvecklingsarbete i syfte att ta fram en samlad strategi för att fasa ut allt farligt och riskfyllt ensamarbete. Dessutom anser partiet i yrkande 5 att Arbetsmiljöverket ska få i uppdrag att ändra föreskrifterna i AFS 1982:3 utifrån ståndpunkten att ensamarbete inte är önskvärt men kan accepteras under gynnsamma omständigheter. Ensamarbetet har ökat kraftigt under senare år. Det är ofta riskfyllt och farligt och är ett växande och allvarligt arbetsmiljöproblem. Vänsterpartiet anser att det farliga och riskfyllda ensamarbetet måste bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att den som utför ett arbete ensam typiskt sett blir utsatt för en större risk. Det gäller även risken för våld och hot. Det finns som framgått en särskild bestämmelse om ensamarbete i 3 kap. 2 § andra stycket AML. Arbetsmiljöverket har dessutom utfärdat flera olika föreskrifter och anvisningar om ensamarbete, främst den nyssnämnda föreskriften *Ensamarbete* (AFS 1982:3).

Med ensamarbete avses vanligtvis arbete som en arbetstagare utför i fysisk eller social isolering från andra människor. Att utföra ett arbete ensam kan innebära en stark psykisk påfrestning, särskilt om det är förenat med andra risker, t.ex. våld eller trakasserier. Ett annat förhållande som kan vara påfrestande är övervakningsarbete där stora värden, mänskliga eller materiella, står på spel.

Men ensamarbete kan också upplevas som positivt. Speciellt för dem som har uppgifter som kräver koncentration och uppmärksamhet är ensamarbete tidvis till och med en förutsättning. Sådana arbeten kan vara t.ex. planerings- och granskningsuppgifter, konstnärligt arbete och forskning. Också individuella skillnader förekommer. Vissa personer vill arbeta för sig själva och lider inte av det, medan andra kan uppleva påfrestningar trots att kraven i föreskrifterna är tillgodosedda.

Utskottet vill peka på att olägenheter som orsakas av ensamarbete ofta kan förebyggas genom planering av arbetet. Åtgärder kan t.ex. vidtas så att den som utför ensamarbetet inte löper större risk för skada än om flera gemensamt utfört arbetet. Det är viktigt att arbetstagarna har tillräcklig utbildning, information och instruktion för att utföra arbetet ensamma.

Utskottet vill peka på att frågor som är relaterade till ensamarbete allmänt sett lämpar sig väl för samverkan och avtal mellan arbetsmarknadens parter eftersom de i stor utsträckning själva har de verktyg som behövs för att hitta fungerande lösningar på problemen. Utskottet anser därför inte att något tillkännagivande är påkallat. Motion A276 (V) yrkandena 4 och 5 avstyrks.

Den psykosociala arbetsmiljön

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet motionsförslag om mobbning och kränkande särbehandling. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Motionerna

Finn Bengtsson och *Marta Obminska* (båda M) vill i motion A354 få till stånd en översyn av arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningarna i syfte att förbättra möjligheterna för ansvariga myndigheter att mer effektivt stävja kränkande särbehandling och s.k. jantelagsmentalitet på arbetsplatserna.

Anna Steele (FP) vill i motion A266 stärka arbetet mot mobbning i vuxenvärlden. Motionären vill även att man ska följa upp konsekvenser för mobbningsdrabbade arbetsplatser och se hur mobbning skadar arbetslust och förtroende för arbetsgivaren och drabbar produktiviteten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tar tydligt avstånd från all mobbning och kränkande särbehandling i arbetslivet. Arbetsgivarens ansvar enligt 3 kap. 2 a § AML preciseras bl.a. i Arbetsmiljöverkets föreskrift *Systematiskt arbetsmiljöarbete* (AFS 2001:1), förkortad SAM. Ansvaret omfattar bl.a. att det ska finnas en arbetsmiljöpolicy som beskriver hur arbetsförhållandena i arbetsgivarens verksamhet ska vara, detta för att ohälsa och olycksfall i arbetet ska kunna förebyggas och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås.

I Arbetsmiljöverkets föreskrift *Kränkande särbehandling i arbetslivet* (AFS 1993:17) definieras kränkande särbehandling som återkommande klandervärda eller negativt präglade handlingar som riktas mot en enskild person på ett kränkande sätt och som kan leda till att personen ställs utanför arbetsplatsens gemenskap. Kränkande särbehandling är t.ex. mobbning, psykiskt våld, social utstötning och olika former av trakasserier. Enligt föreskrifterna ska den som utsätts för kränkande särbehandling snabbt få stöd och hjälp, och det ställs krav på att arbetsgivaren ska planera och organisera verksamheten så att kränkande särbehandling förebyggs. Arbetsgivaren ska också klargöra att en sådan behandling inte accepteras.

I arbetsmiljöundersökningen *Arbetsmiljön 2009* tillfrågades de som ingår i urvalet om de hade varit utsatta för mobbning från chefer eller arbetskamrater. Enligt undersökningen uppgav 8 procent av männen och 9 procent av kvinnorna att de varit utsatta för detta minst en gång under de senaste tolv månaderna. Andelen har under en längre tid legat stabilt på 8–9 procent, åtminstone sedan 1995.

Utskottet vill understryka att arbetsmarknadens parter har en viktig roll i att förebygga och motverka mobbning och kränkande särbehandling i arbetslivet. Sådana uttryck kan vara och är ofta en följd av förhållandena på arbetsplatsen. Det är på arbetsplatserna som de tidiga signalerna kan fångas upp och stöd ges till dem som drabbas. Det är därför utskottets uppfattning att ett fortsatt och utvecklat arbete mot mobbning på arbetsplatserna som bedrivs av arbetsmarknadens parter, lokalt och centralt och av berörda myndigheter är ett bra sätt att motverka kränkande särbehandling. Det är utskottets övertygelse att man på det sättet bättre kan åstadkomma en faktisk och positiv förändring i den psykosociala arbetsmiljön än genom att skärpa lagstiftningen. Det utesluter dock inte att det i allvarliga fall även kan krävas andra åtgärder. I sammanhanget kan utskottet även hänvisa till den förutnämnda översynen av sanktionerna på arbetsmiljö- och arbetstidsområdet (SOU 2011:57) som för närvarande bereds i Regeringskansliet.

Utskottet vill också uppmärksamma att det under 2012 kommer att genomföras en EU-kampanj om psykosociala arbetsmiljörisker. I Sverige kommer kampanjen att innebära att Arbetsmiljöverkets inspektioner inriktas på psykosociala riskbedömningar inom sektorerna hälsa och omsorg, service och transport.

Med hänvisning till det som anförts ovan anser utskottet att motionerna A266 (FP) och A354 (M) bör avslås.

Övriga motioner

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet motionsförslag om bl.a. slopat krav på sluten kontanthantering för mindre butiker, doftallergi och genomförandet av EU-direktivet om stick- och skärskador. Utskottet föreslår att samtliga motioner avslås.

Jämför reservation 10 (MP).

Motionerna

Jan R Andersson m.fl. (M) anser i motion N248 yrkande 2 att man ska se över möjligheten att slopa krav på sluten kontanthantering för mindre butiker. Motionärerna menar att förutsättningarna för att driva små- och medelstora företag, särskilt på landsbygden, knappast kommer att gynnas av krav på sluten kontanthantering.

Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) pekar i motion C245 yrkande 6 på problem med överkänslighet för doftämnen. Motionärerna anser att regeringen bör ta ansvar för att kunskap om mindre grupper som

diskrimineras synliggörs med sina specifika problem. Utan ökad kunskap är det svårt att utforma den gemensamma miljön så att alla kan delta i samhällslivet.

Désirée Pethrus (KD) anser i motion A314 att det är viktigt att EU:s direktiv om stick- och skärskador i vården införs så snart som möjligt (*yrkande 1*), att anmälningsrutinerna i samband med stick- och skärskador i vården ses över (*yrkande 2*) och att en nationell handlingsplan för att minska antalet stick- och skärskador i vården upprättas (*yrkande 3*).

Utskottets ställningstagande

Frågan om slutna kontanthantering i mindre butiker tas upp i motion N248 (M). Arbetsmiljöverket har under en rad år vidtagit åtgärder för att förebygga att anställda i sina jobb utsätts för hot, våld och rån. Bland annat har kontantfria resor med kollektivtrafik införts, vilket resulterat i att buss- och spårvagnsförarnas arbete blivit säkrare eftersom kontantstoppet inom kollektivtrafiken har lett till en kraftig minskning av antalet rån. Även butiksrånen har minskat rejält jämfört med 2009, då det anmäldes 1 150 rån av butiker. 2010 uppgick de till 780. Arbetsmiljöverket uppger att stora insatser har gjorts för att öka säkerheten för butiksanställda och försvåra för presumtiva våldsvärkare, t.ex. inspekterades närmare 2 500 butiker 2010. Arbetsmiljöverket har även genomfört en riktad informationskampanj till ägare av mindre butiker.

Utskottet anser att det är av största vikt att bekämpa situationer med risk för hot och våld inom detaljhandeln. Sådana frågor ter sig allmänt sett som lämpliga för arbetsmarknadens parter att diskutera och finna lösningar på. I sammanhanget kan nämnas att riksdagen den 10 mars 2011 beslutade om ett tillkännagivande till regeringen om utarbetande av en lag om slutna kontanthantering i detaljhandeln (bet. 2010/11:AU3, rskr. 2010/11:187). Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet. Utskottet kan konstatera att man kan komma till rätta med problemen med risk för rån på många olika sätt, varav ett är att införa en lag om slutet kontantsystem. I avvaktan på regeringens åtgärder med anledningen av riksdagens tillkännagivande bör motion N248 (M) yrkande 2 avslås.

I motion C245 (MP) tas frågan om överkänslighet mot doftämnen upp. Utskottet kan instämma i att bl.a. starka dofter kan vara ett hinder för vissa allergiker i arbets- och samhällslivet, vilket kan bli en fråga om bristande tillgänglighet. Vissa prydnadsväxter avger t.ex. allergiframkallande ämnen eller starka dofter som kan ge en känslig person problem. Det kan därför vara lämpligt att diskutera frågor som t.ex. användande av parfym och valet av växter på arbetsplatsen. Frågan kan även regleras genom t.ex. kollektivavtal mellan de lokala parterna på arbetsplatsen. Nya föreskrifter från Arbetsmiljöverket om arbetsplatsens utformning gäller från den 1 april 2010 (AFS 2009:2). Föreskriften tar bl.a. upp frågor om belysning, inomhusluft, tillgång till dagsljus, akustik, toaletter och personalutrymmen.

Därtill finns en s.k. vägledning till denna föreskrift. Dokumentet är framtaget för att underlätta användningen och innehåller övergripande information om bakgrunden till revideringen, generella ändringar och förändringar i speciella avsnitt men utgör inte allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna.

Utskottet, som inte anser att något tillkännagivande är behövligt i denna sak, avstyrker motion C245 (MP) yrkande 6.

I motion A314 (KD) behandlas EU-direktivet om förebyggande av stick- och skärskador inom hälso- och sjukvården (direktiv 2010/32/EU). Direktivet har sitt ursprung i ett avtal mellan arbetsmarknadens parter på gemenskapsnivå och specificerar i vilka situationer riskbedömningar ska göras och vad dessa bör fokusera på och åtgärder som måste genomföras för att motverka risker. Det innehåller också regler om utbildning, information och rapportering. Orsaken till att frågan om risker med stick- och skärskador har lyfts fram särskilt inom EU är att undersökningar visar att över en miljon sådana skador drabbar arbetstagare inom vården varje år. Arbetsmiljöverket har redan fått i uppdrag av regeringen att genomföra direktivet i sina föreskrifter senast den 10 maj 2013.

Utskottet ser mycket allvarligt på den potentiella hälsorisk svenska arbetstagare inom vården utsätts för som följd av stick- och skärskador, och välkomnar därför regeringens ambition att genomföra direktivet före den utsatta tiden.

Utskottet noterar att Arbetsmiljöverket på sin webbplats har en temasida om smitta där det informeras om föreskrifterna om mikrobiologiska arbetsmiljörisker och hur arbetsgivaren ska anpassa verksamheten till olika risker. På webbplatsen finns också en checklista riktad till arbetsgivarna, som har skyldighet att se till att man tillämpar god vårdhygienisk arbetsmiljöpraxis, där skydd mot stick- och skärskador ingår, både inom hälso- och sjukvården och omsorgen. Utskottet ser positivt på Arbetsmiljöverkets arbete för att förhindra stick- och skärskador och något initiativ från riksdagens sida kan i nuläget inte anses behövligt.

Motion A314 (KD) yrkandena 1–3 avstyrks.

Motionsförslag som beretts i förenklad ordning

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet tretton motionsyrkanden som bereds förenklad. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. företagshälsovård för alla, utbildning av skyddsombud och en nationell handlingsplan mot kränkande särbehandling. Dessa yrkanden tar upp motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

I motioner från 2011 års allmänna motionstid har det väckts förslag om bl.a. företagshälsovård för alla, utbildning av skyddsombud, förutsättningarna för de regionala skyddsombuden och en nationell handlingsplan mot kränkande särbehandling. De berörda motionsyrkandena är A219 (S), A229 (S) yrkandena 1–3, A230 (S), A233 (FP), A238 (S), A245 (S), A246 (S), A280 (S) yrkande 3, A281 (S) och A329 (S) yrkandena 1 och 2.

Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsförslag har utskottet behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i bl.a. betänkanterna 2010/11:AU2, 2010/11:AU3 och 2011/12:AU2. Riksdagen avslog i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden, och det finns inte heller andra skäl att åter behandla motionerna i vanlig ordning. Motionerna avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmänt om arbetsmiljöarbete, punkt 1 (S, MP, V)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Sf309 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 6 och 7,

2011/12:A215 av Christer Engelhardt (S),

2011/12:A228 av Hillevi Larsson (S),

2011/12:A234 av Thomas Strand (S) och

2011/12:A254 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) samt avslår motion

2011/12:A280 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I Sverige måste vi få en politik som prioriterar arbetsmiljöfrågorna, en politik som fokuserar på förebyggande åtgärder och som motverkar ohälsan på en alltmer komplex arbetsmarknad.

Sverige behöver fler jobb, jobb som är livsvänliga och hållbara. Det är viktigt att det skapas förutsättningar för ett långsiktigt och ambitiöst arbetsmiljöarbete, anpassat till ett föränderligt arbetsliv. Alla människor har rätt till en trygg och säker arbetsmiljö som ger yrkesmässig och personlig utveckling och som främjar jämställdhet och en social gemenskap. Alla ska kunna avsluta ett långt yrkesverksamt liv med bibehållen fysisk och psykisk hälsa. Med anledning av den åldrande befolkningen diskuterar man ibland att höja pensionsåldern. Vi vill verka för en hållbar arbetsmiljö som möjliggör att fler kan arbeta fram till pensionen. Den faktiska pensionsåldern är bland LO-medlemmar betydligt lägre än 65 år och hänger ofta ihop med en ohälsosam arbetsmiljö där den enskildes möjlighet att påverka organisationen och arbetstidens förläggning är starkt begränsad.

En förutsättning för att få fler tillbaka till arbete är en aktiv medverkan från arbetsplatserna. Ett positivt arbetsklimat innebär stora vinster i form av ökad närvaro, arbetstrivsel, ökad kvalitet och produktivitet. Tidiga insatser för att förebygga sjukskrivningar är bra, både ur ett mänskligt och ur ett företagsekonomiskt perspektiv. Det är i arbetslivet man bäst vet vilka problemen är och hur de bäst kan lösas. Strategier för att skapa arbetsplatser där människor kan prestera och må bra måste åter diskuteras i styrelserummen. Både det förebyggande och det systematiska arbetsmiljöarbetet och hur man hanterar situationen när någon väl blivit sjuk måste prioriteras högre. Arbetslivet måste öppnas även för den som inte i varje stund kan prestera fullt ut. Människor med funktionsnedsättningar måste ges en plats och tillåtas att bidra efter sin förmåga.

En god arbetsmiljö handlar inte bara om fysisk miljö utan också om delaktighet i beslut på arbetsplatsen, inflytande över arbetstidens förläggning, ett gott partssamarbete, en väl fungerande arbetsorganisation, utvecklingsmöjligheter och tillgång till utbildning. Friska arbetsplatser är något positivt och avgörande för arbetstagarnas ställning i arbetslivet, för företagens utveckling och för samhällsekonomin.

Arbetsmiljöverket har tillsynen över att arbetsmiljölagstiftningen följs av arbetsgivarna. Nedskränkningarna inom Arbetsmiljöverket har inneburit betydligt färre arbetsmiljöinspektörer som kan verka för att arbetsmiljön för de anställda är acceptabel. I ett slag drabbades verket av ett sparbeting motsvarande en tredjedel av verksamheten. Även Försäkringskassan har drabbats av nedskränningar. Konsekvensen på sikt riskerar att bli ökad arbetsrelaterad ohälsa och utslagning. Allt detta sammantaget innebär ett hårt slag mot arbetsmiljöarbetet i Sverige. Redan tidigare har resurserna varit otillräckliga. Arbetsmiljöinspektörerna hinner långt ifrån besöka alla arbetsplatser. De flesta småföretag får aldrig några besök. Detta problem har förvärrats av den förda politiken, och försumliga arbetsgivare kan prioritera ned arbetsmiljön ännu mer än hittills. Sannolikheten att få besök av Arbetsmiljöverket när man har en dålig arbetsmiljö minskar ju färre inspektörer som finns att tillgå. Konsekvensen på längre sikt blir fler arbetsskador och arbetssjukdomar.

Seriös forskning behövs för att åstadkomma genomgripande förbättringar i arbetslivet. Arbetslivsinstitutet var ett forskningsinstitut som forskade om arbetsliv och arbetsmiljöfrågor och fungerade som kunskapsbank för dessa frågor. Tyvärr har institutet lagts ned. Sverige har därmed blivit det enda landet i västvärlden utan ett forskningsinstitut för arbetsmiljöfrågor.

Parterna på arbetsmarknaden har under lång tid haft en mycket viktig funktion i fråga om att skapa stabilitet, inte bara vad gäller löneavtalen utan också för försäkringar och andra trygghetssystem. Vi vill bygga vidare på detta och stimulera parterna att, t.ex. genom omställningsavtal, öka sitt engagemang för att stödja sjukskrivna att snabbt komma tillbaka till arbete.

Kvinnor drabbas ännu mer av arbetsrelaterad ohälsa än män. Majoriteten av de sjukskrivna och förtidspensionerade är kvinnor som hela sitt liv haft lågbetalda och krävande arbeten, inte minst inom vården. Nedskärningar har på många håll gjort arbetsbördan omänsklig för den kvarvarande personalen som till slut dukat under av stress, utbrändhet och förslitningsskador. En del har dessutom haft svårigheter att bli trodda när de ansökt om ersättning från arbetsskadeförsäkringen. Kronisk, molande värk och utbrändhet syns oftast inte utanpå. Mäns skador är ofta mer påtagliga, som exempelvis brutna ben till följd av fall från en byggnadsställning.

Ett annat hot mot goda arbetsförhållanden i Sverige är den svarta marknaden där särskilt utländska arbetare utnyttjas skamlöst och lönerna dumpas. Usla arbetsmiljöer stick i stäv med gällande arbetsmiljöregler är inte ovanligt. Förutom att utsättas för usel säkerhet och orimligt tunga och långa arbetspass riskerar arbetare i en del fall att drabbas av hot och utpressning från kriminella ligor.

Sammanfattningsvis måste det förebyggande arbetet, tillsynen av arbetsplatserna och rehabiliteringen av sjukskrivna och förtidspensionärer fungera om man ska kunna minska den arbetsrelaterade ohälsan. Man får inte heller glömma att det handlar om att förebygga och behandla både psykiska och fysiska problem relaterade till arbetet. Stress och mobbing är också arbetsmiljöproblem och skadar de anställda liksom dålig säkerhet, tungt manuellt arbete och arbete i böjda och vridna arbetsställningar.

I ett välfärdssamhälle som Sverige är det grundläggande att de anställda har rätt till trygga anställningar, rimliga löner och goda arbetsvillkor. I det sammanhanget är ett fungerande arbetsmiljöarbete en väsentlig grundförutsättning.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motionerna Sf309 (S) yrkandena 6 och 7, A215 (S), A228 (S), A234 (S) och A254 (S) bifallas.

2. Dödsolyckor i arbetslivet, punkt 2 (S, MP, V)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 1 och

2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 22.

Ställningstagande

Varje dag går människor till sitt arbete och riskerar att inte komma hem igen. Efter en flerårig minskning ökade antalet arbetsplatsolyckor och arbetsjukdomar 2010. År 2010 dog 54 personer i arbetsplatsolyckor i Sverige, vilket motsvarar mer än en person per vecka. Det är inte acceptabelt. Enligt Arbetsmiljöverkets preliminära statistik finns det för dödsträsen 2010 en koppling till den hårda vintern 2009–2010. Dessutom sker en ökning av olycksrisker i samband med tidsbegränsade anställningar. Rörlighet med korta anställningar och oklara arbetsgivarförhållanden är riskfaktorer. Flera dödsolyckor skedde i omfattande byggprojekt där stora huvudentreprenörer lade ut jobb på underleverantörer i flera led och där det var oklart vem som var ansvarig för säkerheten på arbetsplatsen. Värst drabbad är byggbranschen, följd av tillverknings- och transportbranschen (chaufförer och lastmaskinförare), skogsarbetare och lantbrukare. Bortsett från de tragiska dödsolyckorna leder förhållandena på svenska arbetsplatser i dag också till skador och invaliditet som i många fall gör att människor måste sluta arbeta i förtid.

Sedan vi i Sverige införde en nollvision på våra vägar har antalet dödsolyckor minskat kraftigt. Det måste vara lika viktigt att rädda medborgarnas liv när de befinner sig på jobbet som när de befinner sig i trafiken.

Vi vill att staten i samverkan med arbetsmarknadens parter och Arbetsmiljöverket tar fram en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motionerna A276 (V) yrkande 1 och A335 (S) yrkande 22 bifallas.

3. Andra arbetsrelaterade dödsfall, punkt 3 (V)

av Josefin Brink (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Utöver de som dör i arbetsolyckor finns ett stort antal dödsfall som är arbetsrelaterade. Det kan t.ex. röra sig om personer som under sitt arbetsliv kommit i kontakt med asbest. Drygt 100 personer dog på grund av asbestos eller dammlunga 2007. I dessa fall kan man med hög säkerhet konstatera att dödsfallen är arbetsrelaterade. Även dödsfall i andra lung- och luftvägssjukdomar, cancer och hjärt- och kärlsjukdomar kan vara arbetsrelaterade. I en rapport som gjorts på uppdrag av Arbetsmiljöverket

anges att åtminstone 800 arbetsrelaterade dödsfall sker i dessa sjukdomar varje år. Förebyggande arbetsmiljöarbete räddar liv. Det måste därför satsas mer på forskning, utbildning och tillsyn i syfte att minimera de arbetsrelaterade dödsfallen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motion A276 (V) yrkande 2 bifallas.

4. Arbetsmiljölagen, punkt 4 (S, MP, V)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 26.

Ställningstagande

Skyddsombudet företräder arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor, verkar för en god arbetsmiljö, bevakar skydd mot ohälsa och olycksfall och verkar för att arbetsgivaren uppfyller kraven i arbetsmiljölagen. Vi föreslår att en ny regel införs i arbetsmiljölagen som säger att all upphandling som rör arbetsmiljön, t.ex. rehabiliteringstjänster, företagshälsovård eller arbetshjälpmedel, ska ske i samverkan med ett skyddsombud eller en skyddskommitté. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motion A335 (S) yrkande 26 bifallas.

5. Arbetsmiljöverket, punkt 5 (V)

av Josefin Brink (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 3 och avslår motionerna 2011/12:A241 av Roza Güclü Hedin och Kurt Kvarnström (båda S) och

2011/12:A363 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Oskar Öholm (båda M) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

En väl fungerande rapportering och registrering av tillbud och olyckor är av stor vikt för att det förebyggande arbetsmiljöarbetet ska vara effektivt. Det statistiska underlaget är också viktigt för arbetsmiljöforskningen. Ett aktuellt och växande problem är de stora mörkertal som man kan anta finns när det gäller arbetsskador som drabbar utländsk arbetskraft som tillfälligtvis arbetar i Sverige. Därför anser Vänsterpartiet att alla tillbud och olyckor som sker på den svenska arbetsmarknaden ska rapporteras till Arbetsmiljöverket som ska ha skyldighet att registrera dessa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motion A276 (V) yrkande 3 bifallas.

6. Företagshälsovård, punkt 6 (S, MP, V)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 28.

Ställningstagande

Företagshälsovården spelar en viktig roll för att förebygga och undanröja risker för ohälsa i arbetslivet. Dess inriktning och innehåll behöver anpassas till de arbetsmiljö- och ohälsoproblem som finns i dagens arbetsliv. Det är förutsättningen för att företagshälsovården ska klara att stötta och hjälpa företagen med att minska och förhindra arbetsrelaterade sjukdomar, belastningsskador och arbetsolyckor.

Av arbetsmiljöundersökningen ”Arbetsmiljön 2009” framgår att ca två av tre kvinnor och män uppger att de har tillgång till företagshälsovård på sin arbetsplats. Företagshälsovården tycks vara mer utbyggd i medelstora och stora företag än i små, och den är jämförelsevis mer utbyggd i den offentliga sektorn. I olika typer av servicejobb är tillgången till företagshälsovård sämre. Personer med en mer omfattande yrkesutbildning har oftare en bättre tillgång till företagshälsovård än de med kortare utbildningsbakgrund.

Vår målsättning är att fler arbetstagare ska få tillgång till en kvalitativt bra företagshälsovård som är neutral och arbetar för både arbetsgivare och arbetstagare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motion A335 (S) yrkande 28 bifallas.

7. Skyddsombud, punkt 7 (S, MP, V)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:A207 av Josefin Brink m.fl. (V),

2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 25 och

2011/12:A337 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi välkomnar det moderna arbetslivet. Det är på många sätt resultatet av det som arbetarrörelsen under lång tid slagits för. Tunga lyft och slitiga och farliga miljöer har försvunnit för många löntagare. Arbetsorganisationerna är mer platta och inflytandet över det egna arbetet större. Möjligheterna till karriär och personlig utveckling i jobbet ökar för många. Ny teknik har underlättat mycket arbete samtidigt som arbetet blivit mer intellektuellt utmanande. Vi vill fortsätta den utvecklingen, för vi tror på ett modernt arbetsliv där löntagarnas intressen står i centrum. Vi tror på ett arbetsliv där människor trivs, har möjligheter till inflytande över sin arbetsituation och kan utvecklas i jobbet.

Ett skyddsombud företräder arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor, verkar för en god arbetsmiljö, bevakar skydd mot ohälsa och olycksfall samt verkar för att arbetsgivaren uppfyller kraven i arbetsmiljölagen. Målsättningen med arbetsmiljöutbildning är att ge skyddsombud den arbetsmiljökompetens de behöver för att analysera de eventuella arbetsmiljöproblem som kan finnas på arbetsplatsen, att ge dem kunskaper om kvinnors och mäns olika förutsättningar samt att ge dem den kompetens som behövs för att bedriva ett förebyggande och framtidsinriktat arbetsmiljöarbete. Vi anser att skyddsombudens roll på enskilda arbetsplatser generellt måste stärkas. Därmed behöver ekonomiska medel ställas till förfogande för utbildning av skyddsombuden.

Utbildning är en av hörnstenarna i ett konstruktivt arbetsmiljöarbete. I samband med nedläggningen av Arbetslivsinstitutet togs medlen till funktionsutbildning för skyddsombud bort. Trenden är att allt färre skyddsombud genomgår relevant utbildning, vilket gör det svårare att ställa legitima krav på en hållbar arbetsmiljö. LO:s undersökning *Samverkan för en bättre arbetsmiljö – skyddsombudens arbete och erfarenheter* visar att 40 procent av skyddsombuden inte har deltagit i någon arbetsmiljöutbildning under det gångna året. Tre av fyra regionala skyddsombud efterfrågar utbildning i sociala och psykosociala frågor och i kris- och konflikthantering. Utbildning om rehabilitering, arbetsorganisation och belastningsekonomi kommer också högt upp på önskelistan.

Regionala skyddsombud gör stor nytta för hälsan och säkerheten på arbetsplatserna. Enligt de nuvarande bestämmelserna krävs det att en lokal arbetstagarorganisation har en medlem på ett visst arbetsställe för att ett regionalt skyddsombud ska kunna utses för arbetsstället. Inom vissa branscher medför medlemskravet betydande praktiska problem. Det gäller dels branscher med rörliga eller tillfälliga arbetsplatser, dels branscher med allmänt stor personalomsättning och där arbetet i hög grad utförs av bemanningsföretag. Om arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal måste det rimligtvis innebära att ett regionalt skyddsombud har tillträde till arbetsplatsen för att hjälpa till med att bygga upp en tillfredsställande lokal arbetsmiljöorganisation, även om det vid vissa besökstillfällen inte finns någon medlem på arbetsstället. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motionerna A207 (V), A335 (S) yrkande 25 och A337 (S) yrkande 3 bifallas.

8. Arbetsmiljöbrott, punkt 8 (S, MP, V)

av Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:A329 av Isak From m.fl. (S) yrkande 3 och 2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 23.

Ställningstagande

Alla ska ha rätt till en trygg och säker arbetsmiljö som ger yrkesmässig och personlig utveckling och som främjar jämställdhet och en social gemenskap. Alla ska kunna avsluta ett långt yrkesverksamt liv med bibehållen fysisk och psykisk hälsa. För att klara detta måste arbetsmiljön förbättras. Individerna, företagen och staten vinner på en sådan utveckling.

För att nå målet om ett hållbart arbetsliv måste arbetsmiljöarbetet rustas upp rejält. Om tillsynen enligt arbetsmiljölagen ska upprätthållas måste det finnas en myndighet som kan övervaka att arbetsgivarna tar sitt arbetsmiljöansvar och bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Arbetsolyckor och ohälsa uppstår ofta på grund av att arbetsgivare och arbetstagare inte kan få råd från experter om hur de ska förebygga och lösa arbetsmiljöproblem.

Få arbetsmiljöbrott anmäls och få personer fälls i domstol. Vi vill se över regelverket för att finna effektivare påföljder vid överträdelser av arbetsmiljö- och arbetstidslagarna.

Det som angetts om att se över regelverket för att finna effektivare påföljder vid överträdelser av arbetsmiljö- och arbetstidslagarna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motionerna A329 (S) yrkande 3 och motion A335 (S) yrkande 23 bifallas.

9. Ensamarbete, punkt 9 (V)

av Josefin Brink (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Ensamarbetet har ökat kraftigt under senare år. Det är ofta riskfyllt och farligt och det utgör ett växande och allvarligt arbetsmiljöproblem. Vänsterpartiet menar att det farliga och riskfyllda ensamarbetet måste bort.

I arbetsmiljölagen anges att teknik, arbetsorganisation och arbetsinnehåll ska utformas så att arbetstagaren inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar som kan medföra ohälsa eller olycksfall. Arbetsgivaren ska beakta den särskilda risk för ohälsa och olycksfall som kan följa av ensamarbete. Den nu pågående utvecklingen mot det s.k. 24-timmarssamhället innebär ökad belastning på arbetstagare socialt, psykiskt och fysiskt. Yrkesgrupper som ofta arbetar på kvällar och nätter arbetar också ofta ensamma och löper risk att utsättas för våld och hot. Det gäller allt fler inom kvinno-dominerade serviceyrken, som t.ex. butiksbiträden, restaurangpersonal och

personliga assistenter. Faktorer som bidragit till att ensamarbetet breddat sig är ett ökat antal små företag, hårda rationaliseringar och omorganiseringar på arbetsplatserna och att ny teknik möjliggör mer ensamarbete. I föreskrifterna om ensamarbete (AFS 1982:3) anges det bl.a. att åtgärder ska vidtas för att så långt som möjligt ordna ensamarbete så att den som utför arbetet inte löper större risk för skada än om flera gemensamt utför arbetet. Dessvärre lever inte tillämpningen av dessa bestämmelser upp till målsättningen. Ensamarbete är ett tilltagande arbetsmiljöproblem som också ökar risken för olyckor, hot och våld i arbetet.

Vänsterpartiet föreslår nya krafttag i syfte att fasa ut det riskfyllda ensamarbetet. För att uppnå det krävs en strategi och målinriktade insatser inom flera områden. Det är t.ex. av största vikt att sanktionssystemet görs effektivare och att Arbetsmiljöverkets inspektionsverksamhet ökar i syfte att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete. Ett forsknings- och utvecklingsarbete bör inledas för att ta fram en samlad strategi för att fasa ut allt farligt och riskfyllt ensamarbete. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt ungas utsatthet.

Som ett led i detta arbete föreslår Vänsterpartiet också att Arbetsmiljöverket får i uppdrag att ändra föreskrifterna om ensamarbete (AFS 1982:3) så att utgångspunkten är att ensamarbete inte är önskvärt men kan accepteras under gynnsamma omständigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motion A276 (V) yrkandena 4 och 5 bifallas.

10. Övriga motioner, punkt 11 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkande 6 och

avslår motionerna

2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 2 och

2011/12:A314 av Désirée Pethrus (KD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att brister i tillgängligheten är diskriminering. Vissa individer har stora problem med dofter av olika slag. Det förekommer att även naturliga dofter vållar problem men i huvudsak handlar det om artificiella ämnen som vi människor skapat i våra kemiska fabriker för att förhöja

upplevelser av något slag. Dofterna finns i dag i kläder och i leksaker och självklart i kosmetika men även som tillsatser för att höja värdet på matprodukter, böcker, möbler, bilar osv.

Gruppen doftöverkänsliga personer är inte så stor, men det är en växande grupp som inte har en fullt tillgänglig miljö. Nya hinder för tillgänglighet kommer troligen att uppstå i framtiden.

Grunden i diskrimineringslagstiftningen är att varje individ ska ha lika rätt till vårt samhälle. Regeringen bör därför ta ansvar för att mindre grupper som diskrimineras i vårt moderna postindustriella samhälle synliggörs med sina specifika problem. Utan ökad kunskap om detta är det svårt att utforma vår gemensamma miljö så att alla kan delta i samhällslivet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovanstående bör motion C245 (MP) yrkande 6 bifallas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om problem med överkänslighet för doftämnen.

2011/12:Sf309 av Tomas Eneroth m.fl. (S):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarens ansvar för åtgärder på arbetsplatsen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det förebyggande arbetsmiljöarbetet måste utvecklas.

2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att slopa framtida krav på slutan kontanthantering för mindre butiker.

2011/12:A207 av Josefin Brink m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regionala skyddsombud ska få rätt att verka på företag med kollektivavtal även om det tillfälligtvis inte finns någon medlem i den kollektivavtalsbärande arbetstagarorganisationen vid företaget.

2011/12:A215 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för ett långsiktigt och ambitiöst arbetsmiljöarbete.

2011/12:A219 av Fredrik Olovsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samlad strategi, en nollvision och insatser på arbetsmiljöområdet.

2011/12:A228 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dåliga arbetsmiljöer, arbetsrelaterad ohälsa och arbetsmiljöarbete.

2011/12:A229 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöden till de lokala skyddsombuden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de regionala skyddsombudens roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de regionala skyddsombudens möjligheter att besöka arbetsplatser som har en lokal skyddskommitté eller saknar fackliga medlemmar.

2011/12:A230 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att villkoren för den regionala skyddsombudsverksamheten ses över.

2011/12:A233 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell handlingsplan mot kränkande särbehandling i arbetslivet.

2011/12:A234 av Thomas Strand (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av livsvänliga och hållbara jobb samt behovet av att ta fram en nationell handlingsplan för den goda och hälsosamma arbetsplatsens organisering och ledarskap.

2011/12:A238 av Kurt Kvarnström och Roza Güclü Hedin (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om företagshälsovård.

2011/12:A241 av Roza Güclü Hedin och Kurt Kvarnström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta Arbetsmiljöverket göra en arbetsmiljötillsyn över våra skolor.

2011/12:A245 av Ingemar Nilsson och Susanne Eberstein (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ensamarbete och psykosocial arbetsmiljö.

2011/12:A246 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarens ansvar för rehabilitering och företagshälsovård.

2011/12:A254 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett förbättrat arbetsmiljöarbete.

2011/12:A266 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka arbetet mot mobbning i vuxenvärlden.

2011/12:A276 av Josefin Brink m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det måste satsas mer på forskning, utbildning och tillsyn i syfte att minimera arbetsrelaterade dödsfall.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla tillbud och olyckor som sker på svensk arbetsmarknad ska rapporteras till Arbetsmiljöverket som ska ha skyldighet att registrera dessa.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inleda ett forsknings- och utvecklingsarbete i syfte att ta fram en samlad strategi för att fasa ut allt farligt och riskfyllt ensamarbete.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att ändra föreskrifterna i AFS 1982:3 utifrån ståndpunkten att ensamarbete inte är önskvärt men kan accepteras under gynnsamma omständigheter.

2011/12:A280 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillvarata de positiva erfarenheter som finns från jobbcenter liknande det som finns i bl.a. Storfors kommun i Värmland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samarbeta kring individen och utveckla de förmågor som finns till arbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler friska arbetsplatser där man tittar på vilka faktorer som är friskbefrämjande, dvs. som medför att personalen inte sjukskrivs.

2011/12:A281 av Börje Vestlund (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en företagshälsovård för alla.

2011/12:A314 av Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av EU:s direktiv om stick- och skärskador i vården.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över anmälningsrutinerna i samband med stick- och skärskador i vården.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en nationell handlingsplan för att minska antalet stick- och skärskador i vården.

2011/12:A329 av Isak From m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsplatsolyckor och nolltolerans mot dödsolyckor på jobbet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utbildning av arbetsmiljöansvariga och skyddsombud.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmiljöutredningar.

2011/12:A335 av Ylva Johansson m.fl. (S):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten i samverkan med arbetsmarknadens parter och Arbetsmiljöverket bör ta fram en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket för att finna effektivare påföljder vid överträdelser av arbetsmiljö- och arbetstidslagarna.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge RSO ett vidgat uppdrag som innebär en rätt att besöka och bygga ett strukturerat arbetsmiljöarbete på arbetsplatser där det finns kollektivavtal men där det saknas fackliga medlemmar.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en ny regel i AML om att all upphandling som rör arbetsmiljöfrågor ska ske i samverkan med skyddsombud eller skyddskommitté.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en företagshälsövård med kvalitet.

2011/12:A337 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förstärkning av skyddsombudens roll i arbetslivet.

2011/12:A354 av Finn Bengtsson och Marta Obminska (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningarna i syfte att i lämpliga delar där förbättra möjligheterna för ansvariga myndigheter att mer effektivt stävja kränkande särbehandling och s.k. jantelagsmentalitet på våra arbetsplatser.

2011/12:A363 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Oskar Öholm (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av Arbetsmiljöverkets implementering av EU-direktiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över riktlinjerna och uppdraget för Arbetsmiljöverket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att justera Arbetsmiljöverkets inriktning till ett mer konsultativt och framåtsyftande förhållningssätt.